

Datum
2022-10-14

Vårt diarienummer
18/2022

Vår handläggare
Emma Skepp

Till: Socialdepartementet: s.remissvar@regeringskansliet och maria.lidstrom@regeringskansliet.se

Svenska Diabetesförbundets synpunkter på utredningen:

Rätt och lätt ett förbättrat regelverk för VAB (SOU 2022:31)

Det beräknas finnas drygt 500 000 personer med diabetes i Sverige idag, varav cirka 10 procent lever med diabetes typ 1 och runt 85–90 procent med diabetes typ 2.¹ Diabetes är en kronisk sjukdom som personen lever med från insjuknandet och under hela livet. Sjukdomen kräver kontinuerlig uppmärksamhet, kontroll samt löpande bedömning och analys av situationen genom avancerad egenvård. Samtidigt är risken stor att personer med diabetes över tid drabbas av allvarliga följsjukdomar. Dagligen dör 5–6 personer i Sverige där diabetes är den underliggande dödsorsaken.²

Svenska Diabetesförbundet företräder personer med diabetes, i alla åldrar och alla typer av diabetes, samt dessa personers familjer och närstående som också påverkas av sjukdomen. Vi har med vår 79-åriga historia en bred erfarenhet av och kunskap om hur livet med diabetes ser ut³, och vi stöttar personer med diabetes samt deras anhöriga genom hela livet i olika situationer och faser. Tillfällig föräldrapenning är särskilt viktigt för vårdnadshavare till barn med diabetes. En grupp som på många olika sätt drabbas hårt, exempelvis psykiskt och ekonomiskt, av att hantera en kronisk sjukdom dygnet runt.

Sammanfattning

Svenska Diabetesförbundet ser både bra och mindre bra förslag i denna utredning. De förslag vi tillstyrker är att vårdnadshavare till barn med funktionsvariationer ska kunna få tillfällig föräldrapenning vid möten och instruktion som rör barnets sjukdom/diagnos. Detta anser vi borde ha varit ett faktum för länge sedan. Vi tillstyrker också utredningens förslag om att vårdnadshavare till barn mellan 16–18-år med utökat tillsynsbehov ska kunna få tillfällig föräldrapenning. Vi ser positivt på att Försäkringskassan ges i uppdrag att informera om förmånen i förhållande till olika arbetssituationer. Vi vill utöka detta informationsuppdrag till att gälla diabetesspecifika insatser och tillfällen som förmånen gäller.

Vi avstyrker förslaget om utökad kontroll av utbetalningar av förmånen. Även att ansökningstiden minskar till 30 dagar samt att antalet dagar med förmånen minskar till 40 dagar är vi kritiska till. Vi ser inte att dessa förslag kommer underlätta för vårdnadshavare till barn med diabetes.

¹ Det finns även andra typer av diabetes, som dock sett till antalet inte utgör en så stor grupp – läs gärna mer hos Svenska Diabetesförbundet: <https://www.diabetes.se/diabetes/andra-typer-av-diabetes/> [Använd: 2022-10-13]

² Svenska Diabetesförbundet, 2022, *Diabetes*, Tillgänglig: <https://www.diabetes.se/diabetes/> [Använd: 2022-10-13]

³ Läs gärna mer hos Svenska Diabetesförbundet: <https://www.diabetes.se/> [Använd: 2022-10-13]

Kapitel 7. Kontroll inom tillfällig föräldrapenning

Utredningen föreslår att kontroller för att minska felaktiga utbetalningar av förmånen tillfällig föräldrapenning ska öka. Svenska Diabetesförbundet håller med om att felaktiga utbetalningar kan urgröpa förmånens legitimitet. Dock ser vi snarare en större risk, inom gruppen vårdnadshavare till barn med diabetes, att uttaget av denna förmån är underutnyttjat.

Detta har sin grund i att vårdnadshavare inte alltid har kunskap om vid vilka tillfällen i samband med diabetesbehandlingen som förmånen kan användas, eller att det inte alltid går att få förmånen. Ett återkommande exempel är när vårdnadshavare utbildar skolans/förskolans personal om diabetes. Det kan även uppstå akuta situationer uppstår, exempelvis till följd av att insulinpump eller glukosmätare måste bytas, där vårdnadshavare i all stress glömmer ansöka om förmånen.

Som Funktionsrätt Sverige konstaterar i sitt remissvar så är redan vårdnadshavare till barn med funktionsvariationer ekonomiskt utsatta, och att underutnyttja förmånen förstärker denna situation ytterligare.⁴

Utredningen föreslår att öka kontrollen av uttaget av förmånen. Detta ska ske genom att den sökandes inkomst, arbetstid och frånvaro kan kontrolleras hos den sökandes arbetsgivare och genom att den förskola/skola där barnet vistas på begäran ska lämna uppgift om berört barns frånvaro. Förslagen anser vi är olyckliga av flera skäl. Vårdnadshavare till barn med diabetes behöver inte ännu mer stress som kommer sig av oron över att ha skrivit fel i ansökan om tillfällig föräldrapenning. Förslaget är olyckligt även ur ett förskole/skolperspektiv, där verksamheten redan är hårt belastad och tiden för administrationen runt frånvarokontrollen tar tid från barnen.

Utredning föreslår också tiden för att kunna ansöka om tillfällig föräldrapenning ska kortas till 30 dagar. Detta riskerar att drabba vårdnadshavare till barn med diabetes negativt i onödan. Det kan exempelvis hända att barn med diabetes hamnar på sjukhus till exempel vid svår magsjuka. I samband med en sådan svår händelse så är det naturligt att praktikaliteter såsom ansökan om tillfällig föräldrapenning kan glömmas av. Att ha en kortare ansökningstid riskerar att öka risken för underutnyttjande av förmånen.

Kapitel 8. Överväganden och förslag

Utredningen föreslår i kapitel 8 ett förtydligande av vilka situationer som förmånen kan användas samt utvidgar förmånen till att gälla även vid följande tillfällen:

- möte med den verksamhet enligt skollagen (2010:800) som barnet normalt deltar i, om mötet är föranlett av barnets sjukdom eller funktionsnedsättning,
- Överväganden och förslag SOU 2022:31 312 4. introduktion av barnets behov av hjälp med vård- eller behandlingsåtgärder i den verksamhet enligt skollagen som barnet normalt deltar i.

Dessa tillägg är väsentliga för vårdnadshavare till barn med diabetes då diabetesbehandlingen betecknas som egenvård och vårdnadshavare ofta måste lära ut diabetesbehandlingen till personal i

⁴ Funktionsrätt Sverige (2022) "Remissvar över betänkandet Rätt och lätt – ett förbättrat regelverk för VAB SOU 2022:31" - <https://funktionsratt.se/vart-arbete/remisser/ratt-och-latt-ett-forbattrat-regelverk-for-vab-sou-202231/> [Använd: 2022-10-13]

förskola/skola. Vi tillstyrker därför förslagen kraftfullt. I många år har Svenska Diabetesförbundet påtalat att vårdnadshavare nekats tillfällig föräldrapenning vid upplärning av skol/förskolepersonal om barnets diabetesbehandling. Vi är kritiska till att dessa vårdnadshavares situation negligerats. Våra synpunkter på denna del av utredningen finns att läsa mer om i vårt tidigare remissvar.⁵

Utredningen föreslår att antalet dagar med förmånen ska minska från 120 till 40 dagar per år. Vi anser att detta förslag bör skrotas, och den nuvarande nivån kvarstå. Exempelvis riskerar vårdnadshavare till barn med diabetes att överskrida 40 dagar i lägen med en stor personalomsättning för personal som hanterar barnets diabetes. Vid personalomsättning är det vårdnadshavare som utbildar ny personal om barnets diabetes. Detta i kombination med sjukdom hos barnet kan leda till att maxantalet dagar överskrids.

Vi ser positivt på att åldersgränsen för möjligheten att ta ut tillfällig föräldrapenning höjs från 16 år till 18 år. Vid till exempel magsjuka eller infektion med feber kan barnet behöva stöd att hantera blodsockret som vi dessa tillfällen är särskilt oförutsägbart.

Utredningen föreslår vidare att Försäkringskassan ska anpassa information om tillfällig föräldrapenning till olika situationer som vårdnadshavare kan befinna sig i arbetslivet, exempelvis oregelbunden arbetstid. Detta välkomnar vi då det finns många vårdnadshavare till barn med diabetes, som har varit tvungna att förändra sitt liv och arbetsliv till följd av barnets sjukdom.

Information som specificerar när förmånen gäller i förhållande till en specifik diagnos, i detta fall diabetes, skulle underlätta för vårdnadshavare. Ett exempel på en sådan oklarhet är om förmånen kan ges om vårdnadshavare inte sovit på natten och i stället hanterat barnets svängande blodsocker. I vissa fall tolkar Försäkringskassan detta som att förmånen kan ges (även då barnet är i skola/förskola), medan tolkningen i andra fall blir att förmånen inte gäller. Detta är ohållbart.

Som det sista ser vi ett ännu större behov av att tydliggöra hur vårdnadshavare ska kunna kompenseras ekonomiskt, då de inte har rätt till förmånen, till exempel när de ger råd om diabetes per telefon till förskola/skola, eller om de vikarierar utan ersättning när det saknas diabeteskunnig personal på förskolan eller i skolan. Sistnämnda förekommer relativt ofta.

Johanneshov dag som ovan

Björn Ehlin
Förbundsordförande

Emma Skepp
Sakkunnig barn- och föräldrafrågor

⁵ Svenska Diabetesförbundet (2021):
https://www.diabetes.se/contentassets/1689f7d2b6204a478b0e27e631983209/211117_remissvar_diabetesforbundet_va_b-for-vardatgarder-i-skolan-sou-2021_41.pdf [Använd: 2022-10-13]

